

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 50/2024 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen tiedonsiirrosta koulutuksen järjestäjän ja opiskeluhoollon ammattilaisten välillä

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Jaana Strandmanin /ps ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 50/2024 vp:

Millä tavoin ja millä aikataululla tullaan ratkaisemaan tiedonsiirtoon liittyvät ongelmat koulutuksen järjestäjän ja opiskeluhoollon toimijoiden välillä, jotta voidaan turvata opiskeluhoollon toimintaedellytykset oppilas- ja opiskeluhoollon mukaisesti ja

minkä tahon vastuulla on ohjeistaa opiskeluhoollossa lakisäätéisesti tehtävän ennalta ehkäisevän ja yhteisöllisen työn kirjaamisesta ja milloin nämä ohjeistukset ovat tulossa?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Opetuksen järjestäjät/kunnat sekä hyvinvointialueet ovat tietosuoja-asetuksen (EU:n yleinen tietosuoja-asetus (EU) 2016/679) mukaisia rekisterinpitäjiä. Tietosuoja-asetus sekä kansallinen lainsäädäntö säätelevät henkilötietojen käsittelyä. Lisäksi tiedonhallintalaki (laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta 906/2019) säätelee tiedonhallintayksikön velvollisuudesta laatia tiedonhallintamalli. Tiedonhallintalain 4 §:n 1 momentin mukaan tiedonhallintayksikköjä ovat mm. kunnat, kuntayhtymät, itsenäiset julkisoikeudelliset laitokset ja yliopistolaissa tarkoitetut yliopistot sekä ammattikorkeakoululaissa tarkoitetut ammattikorkeakoulut.

Tiedonhallintalain mukaan tiedonhallintayksikön (kunta/opetuksen järjestäjä) pitää ylläpitää tiedonhallintamallia, jossa määritellään ja kuvataan sen toimintaympäristön tiedonhallintaa. Tiedonhallintamallin tulee sisältää mm. tietojärjestelmän liittymistä muihin tietojärjestelmiin ja liittymissä käytettävistä tiedonsiirtotavoista. Edelleen tiedonhallintalaki edellyttää tiedonhallintayksikkönä toimivaa opetuksen järjestäjää toteuttamaan muutosvaikutusten arvioinnin suunnitelmassa tiedonhallintamallin sisältöön vaikuttavia olennaisia hallinnollisia uudistuksia (tiedonhallintalaki 5 §).

Tiedonhallintalaki edellyttää mm. hyvinvointialuelain (611/2021) aiheuttamien muutosten vaikutusten arviointia tiedonhallintaan ja viranomaisten väliseen tiedonsiirtoon.

Muutosvaikutusten arviointia tiedonhallintaan on toteutettu kuntasektorilla vaihtelevasti. Erityisesti isoilla opetuksen järjestäjillä on resursseja tiedonhallinnan muutosten arviointiin ja sen edellyttämien muutosten toteuttamiseen mutta suurelta osin toiminta tämän osalta on reaktiivista ja valmistelutyöt ovat saattaneet käynnistyä usein myöhässä tai ne voivat jäädä kokonaan tekemättä.

Tietosuoja-asetuksen mukaan rekisterinpitäjien (kunnat/opetuksen järjestäjät) vastuulla on toteuttaa tarvittavat tekniset ja organisatoriset toimenpiteet, joilla varmistetaan ja käytännössä myös osoitetaan, että henkilötietojen käsittelyssä noudatetaan tietosuoja-asetuksen vaatimuksia.

Kun rekisterinpitäjä haluaa tietoa toiselta rekisterinpitäjältä, on tiedon luovuttamisessa tärkeää se, että tiedon pyytjä pystyy yksilöimään sen mitä tietoja hän tarvitsee ja millä perusteella. **Tiedon luovuttaja saa luovuttaa ilman suostumusta vain sellaisia tietoja, joihin tiedon pyytäjällä on laissa säädetty oikeus.** Laissa ei säädetä tiedonluovuttamisen teknisestä toteuttamisesta. Laajalaisessa tiedonsiirrossa kodin, koulun ja hyvinvointialueen välillä on myös huomioitava, että tietosisällöt ovat laadultaan erilaisia.

Opetus- ja kulttuuriministeriössä on tehty sosiaali- ja terveysministeriön, Opetushallituksen ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa **opiskeluhuollon arkkitehtuurityötä**. Arkkitehtuurityön tavoitteena on ollut tunnistaa:

- opiskeluhuollon keskeiset toimijat, näiden väliset vuorovaikutussuhteet ja toimijoiden tietotarpeet
- missä toimijoiden tietotarpeiden mukaiset tietosisällöt ylläpidetään
- vuorovaikutussuhteiden ja tietotarpeiden kuvausten pohjalta tiedon käsittelyperusteet ja mahdolliset lainsäädäntötarpeet
- mahdollisesti puuttuvat tai puutteelliset tietosisällöt
- tietojärjestelmien kehittämistarpeet

Opetushallituksen verkkosivuille on koottu tähän mennessä arkkitehtuurityössä valmistuneet prosessikaaviot ja -kuvaukset. Aineistoa täydennetään vielä arkkitehtuurityön osalta kevään 2024 aikana. Verkkosivulta löytyy tietoa mm. siitä, mitä henkilötietojen luovutuksella tarkoitetaan, mitkä ovat luovutusten lakisääteiset edellytykset ja mitä koulutuksen järjestäjän on huomioitava erilaisia tiedonluovutustapoja määriteltäessä.

Wilma on Visma Oy:n tarjoama käyttöliittymä/palvelu. Henkilötietoja, yhteystietoja, poissaolotietoja ja oppilaan tuen tietoja ja asiakirjoja ylläpidetään valtaosin Visma Oy:n tarjoamassa Primus-tietovarannossa, johon katselunäkymä on toteutettu Wilma-käyttöliittymällä/palvelulla.

Vastuu Wilman käyttöliittymässä olevista tiedoista ja siihen annettavista katseluoikeuksista on koulutuksen/opetuksen järjestäjällä. Koska tietovarannossa on tallennettu myös sellaista salassa

pidettävää tietoa (erityisen tuen ja opiskeluhuollon kertomusten sisällöt), jota ammattihenkilö ei työnsä suorittamiseksi tarvitse, ei ammattihenkilölle voi antaa käyttöoikeuksia koko Wilman kautta saatavaan Primus-tietovarantoon. Rekisterinpitäjällä on lain mukaan oikeus antaa käyttöoikeus vain sellaiseen olla opiskelijarekisterin tietoon, joita viranomaisella on lainsäädännön mukaan oikeus käsitellä.

Opetuksen järjestäjän eri järjestelmiin on mahdollista toteuttaa rajattuja katselunäkymiä, joiden toteutus yhtäältä mahdollistaa viranomaisten pääsyn näiden tarvitsemaan tietoon ja toisaalta rekisterinpitäjän velvollisuuden rajata henkilön tietojen näkyvyyttä sekä ylläpitää lokia tietojen käyttäjistä. Esimerkiksi Wilma-käyttöliittymään on mahdollista jo nykyisellään toteuttaa käyttäjätunnuksia, joiden haltijoilla on pääsy vain tiettyyn tietosisältöön. Tärkeää käyttöoikeuksien antamisessa on ottaa huomioon se, että käsitelläkseen salassa pidettäviä tietoja, viranomaisella pitää olla siihen oikeudellinen peruste lainsäädännöstä tai henkilön antama suostumus. Rajattujen käyttöoikeuksien toteuttamiseksi, tulee rekisterinpitäjän pystyä määrittämään ne tietosisällöt sekä Wilman toiminnallisuudet, joita ammattihenkilö työnsä suorittamiseksi tarvitsee.

Yhteisöllisellä opiskeluhuollolla tarkoitetaan toimintakulttuuria ja toimia, joilla koko oppilaitosyhteisössä edistetään opiskelijoiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. Yhteisöllisestä opiskeluhuollosta vastaa ensisijaisesti opetuksen järjestäjä ja sitä toteutetaan koulutuksen järjestäjäkohtaisen opiskeluhuoltosuunnitelman mukaisesti. Yhteisöllisessä opiskeluhuollossa ei saa käsitellä henkilötietoja, jolloin henkilötietoja ei myöskään kirjata.

Yksilökohtaisella opiskeluhuollolla tarkoitetaan yksittäiselle oppilaalle tai opiskelijalle annettavia koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluja, opiskeluhuollon psykologi- tai kuraattoripalveluja ja monialaisessa asiantuntijaryhmässä toteutettavaa monialaista yksilökohtaista opiskeluhoitoa sekä sosiaali- ja terveyspalveluja erityisoppilaitoksissa, perustuu aina vapaaehtoisuuteen ja sen toteuttaminen edellyttää suostumusta. Yksilökohtaisen opiskeluhuollon kirjaamisesta on säädetty oppilas- ja opiskelijahuolto-laissa.

Opiskeluhuollon kuraattorien ja -psykologien siirryttyä kunnista hyvinvointialueen palvelukseen opiskeluhoitoa toteuttavat terveydenhuollon ammattihenkilöt noudattavat tietojen kirjaamisessa ja tallentamisessa sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalaan kuuluvaa terveydenhuollon lainsäädäntöä. Sen mukaan terveydenhuollon ammattihenkilöt kirjaavat opiskelijan yksilökohtaista työtä koskevat tiedot potilasasiakirjoihin. Potilasasiakirjat tallennetaan potilasrekisteriin, jonka rekisterinpitäjänä toimii palvelun järjestänyt hyvinvointialue. Terveydenhuollon ammattihenkilö saa käsitellä vain niiden henkilöiden potilastietoja joihin hänellä on potilassuhde. Näin ollen esim. potilastietojen selailu ilman potilassuhdetta ei ole sallittua.

Helsingissä 4.4.2024

Opetusministeri Anna-Maja Henriksson